"ŚWIADOMY NASTOLATEK"

- poradnik dla nastolatków

Projekt realizowany przez Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży "Przystanek" w Rudzie Śląskiej i finansowany w ramach zadania publicznego pt.: "*Prowadzenie w roku 2019 punktu przeznaczonego na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego dla Miasta Świętochłowice***"**

AUTOR: *Jakub Palka, klasa Va*

Data opracowania i wydania: 2019 rok
Miejsce opracowania i wydania: Ruda Śląska
Koncepcja i opracowanie: Bartosz Smółka
Korekta: Adam Podgórski
Rysunki w poradniku przygotowali uczniowie:
Szkoły Podstawowej nr 4 im. Józefa Lompy w Rudzie Śląskiej

Wszelkie prawa zastrzeżone. Powielanie lub wykorzystywanie całości lub jakiejkolwiek części niniejszego opracowania bez zgody Stowarzyszenia jest zabronione.

Opracowanie stanowi integralny element edukacji prawnej w myśl przepisów ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz.U.2019.294)

WSTĘP

Witam Cie młody obywatelu !

Pewnie zastanawiasz się, dlaczego akurat do Ciebie skierowałem ten poradnik.

Chciałbym, abyś już od najmłodszych lat wiedział:

- jakie masz prawa,
- jakie zagrożenia wiążą się z nieznajomością prawa,
- co złego niesie ze sobą Internet, czy media społecznościowe, z których korzystasz pewnie każdego dnia,
- czy w tak młodym wieku możesz już pracować, czy jeszcze nie.

Wiem, że jeśli czytasz ten poradnik, to na pewno jesteś ciekawy, co fajnego może zaoferować Ci prawo.

AUTOR: *Marta Klimczyk klas VI*

A wiesz w ogóle, co to jest prawo ? Albo kim jest prawnik ?

Prawo - to zbiór norm i przepisów mówiących nam, jak mamy się zachować, albo czego nie możemy zrobić. W Polsce mamy np. prawo cywilne, prawo karne, czy prawo administracyjne.

Prawnik - to osoba, która ukończyła 5-letnie studia prawnicze, obroniła pracę magisterską i pracuje na prawie, czyli zbiorze norm i przepisów. Dzięki prawu, każdy prawnik wie, jak dobrze napisać umowę albo jakie konsekwencje poniesie ten obywatel, który zachował się w sposób sprzeczny z prawem.

A wiesz kim są: sędzia, prokurator, komornik, adwokat, radca prawny, czy notariusz ?

Wszystkie te osoby też są prawnikami, tylko po studiach prawniczych ukończyli tzw. aplikacje. Aplikacja może być adwokacka, sędziowska, prokuratorska, czy notarialna. To taki rodzaj specjalnej nauki, dzięki której w przyszłości, po jej ukończeniu i zdaniu bardzo ważnego egzaminu państwowego, będą mogli wykonywać określony zawód np. sędziego, czy adwokata itd.

Mam nadzieję, że teraz już wiesz, czym jest prawo i kim jest prawnik.

Może w przyszłości też zostaniesz prawnikiem ?

CZĘŚĆ: I

"A może podpiszę umowę ..."

AUTOR: Magda Fusek

Czy każdy z Nas jest konsumentem, czy każdy z Nas może kupić, wszystko to na co ma aktualnie ochotę ?

Mimo młodego wieku mamy swoje prawa, ale mamy też obowiązki. Z każdym rokiem mamy coraz więcej praw i coraz więcej obowiązków.

Na początku trzeba zająć się tzw. zdolnością do czynności prawnych. Zapytacie, co to takiego ?

To możliwość, jaką daje nam prawo, do zawierania różnego rodzaju umów. Niestety, w praktyce nie wszystko wygląda tak kolorowo.

Od czego zatem zależy to, czy możesz zawrzeć umowę, czy nie ?

Od tego ile masz lat, młody obywatelu.

W tej części poradnika postaram się wyjaśnić Ci, kiedy możesz kupić tylko jabłko, a kiedy samochód. Dzięki temu będziesz mógł świadomie robić zakupy i będziesz wiedział, czy to co kupiłeś jest zgodne z prawem czy nie.

Drogi nastolatku, pojęcie zdolności do czynności prawnych znajdziesz w Kodeksie cywilnym. To właśnie tam możesz się dowiedzieć, kiedy w swoim życiu nie masz zdolności do czynności prawnych w ogóle, kiedy masz ograniczoną zdolność do czynności prawnych, a kiedy masz pełną zdolność do czynności prawnych - i teoretycznie - możesz wszystko :)

Ale skoro już wiesz czym jest prawo, to pewnie zdajesz też sobie sprawę z tego, że mimo pełnej zdolności do czynności prawnych, nie możesz jednak robić wszystkiego, na co masz ochotę.

Za chwilkę przejdę do wytłumaczenia Ci, czym jest w prawie cywilnym zdolność do czynności prawnych, jakie są jej rodzaje i podam Ci kilka przykładów, żebyś był świadomy swoich praw i obowiązków.

"Chyba jeszcze nic nie podpiszę ..."
- czyli kilka słów o braku zdolności do czynności prawnych

AUTOR: Malwina Gajowiak

Pewnie myślisz sobie, jak to jest, skoro na początku piszę Ci, że każdy z Nas ma pewne prawa i obowiązki, a po chwili chcę Ci wytłumaczyć, co to jest "brak zdolności do czynności prawnych". Ale po kolei.

Brak zdolności do czynności prawnych, teoretycznie, nie oznacza, że nic nie możesz. Jednakże jest to pewna granica, której nie możesz przekroczyć w świetle prawa cywilnego. Zdaje sobie sprawę z tego, że to i tak pewnie Ci nic nie mówi.

Ta konkretna zdolność, a raczej jej brak, dotyczy osób fizycznych, czyli takich osób, jak Ty i twoi koledzy i koleżanki z klasy. Ale nie tylko. Bo brak zdolności do czynności prawnych dotyczy również niemowlaka.

Pewnie dziwisz się, jak to możliwe ?

Brak zdolności do czynności prawnych dotyczy osób od chwili ich urodzenia do 13. roku życia. Po 13-tych urodzinach zobaczysz, że Twoja zdolność do czynności prawnych jest już zupełnie inna.

W każdym razie, jeśli masz 7 lat to, co do zasady, nie może samodzielnie nic kupić. Pewnie zapytasz, dlaczego, co do zasady ?

Dlatego, że jeśli masz 7 lat i kupisz sobie gazetę, jabłko albo książkę, to taka umowa będzie ważna - pod jednym, bardzo ważnym warunkiem, o którym musisz pamiętać - taki zakup nie może Cię pokrzywdzić, i nie możesz zostać przy takim zakupie oszukany.

Już Ci to wszystko tłumaczę.

Jeśli widzisz gazetę za 5 zł i chcesz ją kupić, podchodzisz do sprzedawcy i płacąc za tę gazetę dajesz 20 zł. Sprzedawca nie wydaje Ci reszty, a to znaczy, że zostałeś oszukany przez sprzedawcę na 15 zł. I wtedy, mimo że miałeś 7 lat i kupiłeś sobie gazetę, to czynność ta będzie nieważna, ponieważ zostałeś oszukany i pokrzywdzony.

Albo inaczej.

Zapłaciłeś w sklepie 10 zł bo chciałeś kupić sobie książkę, ale sprzedawca nie wydał Ci tej książki. Co to oznacza ? Że znowu zostałeś oszukany, ponieważ jeśli

zapłaciłeś za coś, to powinieneś to dostać. Tym samym, taka czynność znowu jest nieważna.

W każdym razie młody obywatelu, jeśli nie skończyłeś 13. roku życia to nie masz zdolności do czynności prawnych. Oznacza to, że nie możesz samodzielnie kupić sobie np. smartfona.

Możesz natomiast kupić sobie "**coś drobnego**", pod warunkiem, że nikt Cie nie oszukał. Pewnie zapytasz, co to jest "**coś drobnego**" ?

Do drobnych rzeczy zaliczyć można to, co nie ma zbyt dużej wartości. To znaczy, że możesz sobie kupić np. jabłko, gazetę (ale nie taką która kosztuje np. 50 zł), batonika, pieczywo. Czyli rzeczy, które będą Ci potrzebne do codziennego życia, jak np. wodę, sok.

Mam nadzieje, że rozumiesz już teraz, co się dzieje, jeśli nie skończyłeś 13. lat, a koniecznie chciałbyś sobie coś kupić.

Pamiętaj też, że jeśli Ty sam nie możesz kupić sobie jakiejś rzeczy, wystarczy, że poprosisz rodzica, aby był z Tobą obecny przy zakupie. Jeśli rodzic w Twojej obecności kupi, to czego nie mogłeś kupić sobie sam, wszystko będzie w porządku. W końcu rodzic jest już dorosłą osobą i ma bardzo dużo praw i obowiązków.

"Coś już mogę, ale co ?"
- czyli kilka słów o ograniczonej zdolności do czynności prawnych

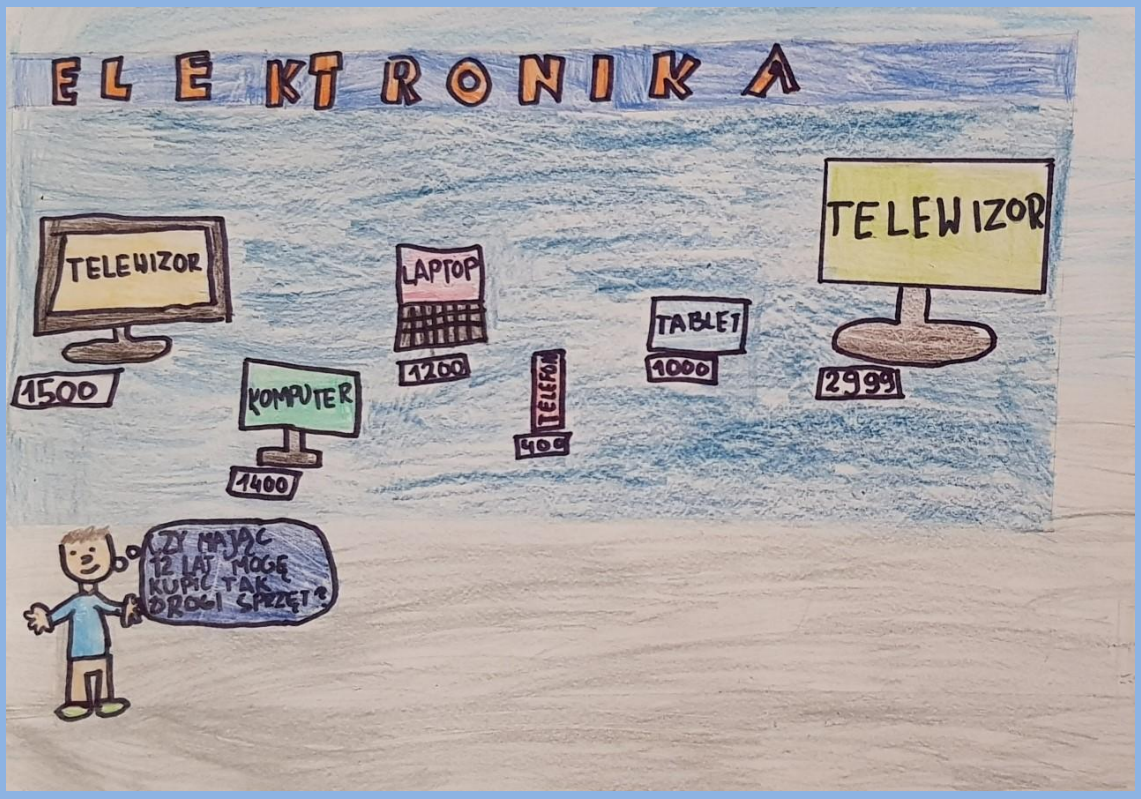

AUTOR: Zuzia Pańtak IVa

Jak sama nazwa wskazuje, jest to możliwość zawarcia jakiejś umowy, ale z pewnymi ograniczeniami. Pomimo tego, że Ty drogi obywatelu możesz dokonać określonej czynności, to prawo zabrania jednak, abyś mógł dokonać wszystkich czynności.

Wiem, wiem. To trochę "masło maślane", ale już tłumaczę Ci o co chodzi.

Ograniczona zdolność do czynności prawnych dotyczy wszystkich tych, którzy ukończyli 13. rok życia, ale nie mają jeszcze 18 lat, czyli nie są pełnoletni. Oczywiście dotyczy to również wszystkich Twoich kolegów i koleżanki, o ile macie np. 14, czy 17 lat.

W polskim prawie cywilnym, ograniczona zdolność do czynności prawnych ma swego rodzaju walor edukacyjny. Co to znaczy? Że w pewnym sensie, taka zdolność ma przygotować Ciebie drogi czytelniku, do chwili, kiedy osiągniesz już 18 lat i będziesz mógł samodzielnie kupić wszystko to, na co będzie Cię stać i co będziesz potrzebował.

Na czym zatem polega to ograniczenie ?

Jeśli wcześniej mając lat 12 nie mogłeś sam kupić sobie np. książki wartej 80 zł, o tyle teraz taki zakup będzie już możliwy. Ale, jeśli będziesz chciał kupić sobie rower, czy laptop - czyli rzecz, której wartość jest dość wysoka, dla ważności tego zakupu konieczna będzie obecność oraz zgoda Twoich rodziców albo opiekunów prawnych.

Przykład? Proszę bardzo. Mając 14 lat, wybierasz się w piątek ze swoimi rówieśnikami do sklepu, żeby kupić sobie nowy rower. Rower bardzo Ci się spodobał, jest nowoczesny i kosztuje też bardzo dużo pieniędzy. Załóżmy, że rower ten kosztuje 800 zł. W sklepie, razem z kolegami udało wam się znaleźć wymarzony rower i już udajecie się z nim do kasy, aby za niego zapłacić. Niestety przy kasie, sprzedawca odmówił wam sprzedaży tego roweru, przekazując wam, że jesteście za młodzi na taki zakup. Co wtedy? Musisz wrócić do domu, poprosić jednego z rodziców, aby poszedł z Tobą do sklepu i dopiero wtedy będziesz mógł nabyć upragniony rower.

Ale jeśli, mając lat 14, pójdziesz do sklepu - załóżmy, że do księgarni - i chcesz kupić sobie kolejną część ukochanej powieści, która kosztuje 40 zł. To jak najbardziej możesz taką książkę sobie kupić. Dlaczego? Bo zakup ten będzie mieścił się w tzw. "w miarę tanim towarze".

Rozumiesz już te ograniczenia? Wiesz już dlaczego z jednej strony możesz dokonać określonej czynności prawnej a z drugiej strony musisz pamiętać, że nie wszystko jednak możesz już kupić ?

W każdym razie, w tym przedziale wiekowym musisz uzbroić się w cierpliwość, bo dopóki nie osiągniesz pełnoletności, dużo spraw będziesz musiał załatwiać jednak przy pomocy co najmniej jednego z rodziców. Ale spokojnie, przecież to tylko 5 lat i kiedy skończysz już 18. rok życia osiągniesz pełnię praw i obowiązków, ale o tym za chwilę.

!! PS. pamiętaj jeszcze i przekaż to swoim rodzicom, że jeśli kupisz jakąś rzecz bez zgody rodziców, to mogą oni iść do sklepu, oddać zakupioną rzecz i żądać zwrotu zapłaconych przez Ciebie pieniędzy. To samo dotyczy chwili, kiedy nie masz w ogóle zdolności do czynności prawnych.

"Teraz to mogę już wszystko!"
- czyli, jak to jest kiedy mam pełną zdolność do czynności prawnych

Skoro wiemy już, czym jest brak zdolności do czynności prawnych i ograniczona zdolność do czynności prawnych, to czas w końcu skupić się na tej zdolności, która w prawie określana jest jako "pełna".

Jak nazwa wskazuje, pełna zdolność do czynności prawnych pozwala Nam na zawieranie różnych umów i tak naprawdę, tylko od Nas zależy, jaką umowę zawrzemy.

Oczywiście i ta zdolność ma pewne ograniczenia. Nie dotyczą one jednak wieku, ale tego czy mamy akurat określoną ilość pieniędzy żeby kupić np. samochód, albo wziąć kredyt w banku, aby wybudować dom, czy kupić sobie mieszkanie.

Jeśli myślisz młody człowieku, że pełna zdolność do czynności prawnych jest taka super, to musisz pamiętać o bardzo ważnej rzeczy.

O ile przy braku zdolności do czynności prawnych oraz ograniczonej zdolności do czynności prawnych, odpowiedzialność za Twoje zachowanie ponoszą rodzice, o tyle, w przypadku pełnej zdolności, sam odpowiadasz za to co kupisz i co podpiszesz.

Pamiętaj: samodzielność to także odpowiedzialność.

Jeśli nie masz wystarczającej ilości pieniędzy, to musisz pamiętać o tym, że kupując coś np. na raty, albo na kredyt, musisz później, regularnie spłacać, to co pożyczyłeś od banku. Jeśli nie będziesz robił tego regularnie, to możesz trafić do sądu, a później do komornika.

Odpowiedzialne gospodarowanie pieniędzmi jest bardzo ważne.

No dobrze, pewnie zapytasz, kto zatem ma pełną zdolność do czynności prawnych ?

Wszystkie te osoby, które skończyły 18. rok życia, czyli osiągnęły pełnoletność. To od tego momentu możesz samodzielnie kupić sobie rower, laptopa, ale także samochód, czy mieszkanie. Pamiętaj jednak, że pełnoletność to wiele praw, ale także obowiązków, które będą na Tobie spoczywać.

Dlaczego piszę Ci o odpowiedzialności ?

Ponieważ wiele osób nierozsądnie wydaje pieniądze i wpada w duże problemy. Dlatego już na starcie, kiedy osiągniesz 18 lat, podejmuj decyzje rozsądnie. Przemyśl każdy zakup. Zastanów się, czy to co kupujesz jest Ci na prawdę potrzebne. A jeśli zdecydujesz się wziąć kredyt albo pożyczkę, sprawdź dokładnie miejsce, do którego się udajesz. Policz, czy na pewno będzie Cię stać, aby co miesiąc opłacać raty. To bardzo ważne, bo przecież w przyszłości mając rodzinę musisz myśleć przede wszystkim o niej. Nie możesz myśleć tylko o sobie.

W każdym razie, mając skończone 18 lat możesz, tak naprawdę wszystko, byleby to wszystko było rozsądne i odpowiedzialne. Lepiej jest zastanowić się nad czymś dwa razy, niż nierozsądnie się zachować. Mając takie zasady, na pewno łatwiej będzie Ci podejmować samodzielne, odpowiedzialne i dorosłe decyzje :)

Podsumowanie

Zastanawiam się, czy dobrze wytłumaczyłem Ci, czym jest zdolność do czynności prawnych. Długo myślałem o tym, jak mogę to sprawdzić. Wpadłem szybko na genialny pomysł. Poniżej przygotowałem dla Ciebie kilka pytań. Jeśli będziesz potrafił na nie odpowiedzieć, to znaczy, że rozumiesz czym jest zdolność do czynności prawnych i na pewno będziesz umiał z niej skorzystać w przyszłości.

Oto pytania :)

1. W jakim wieku mamy ograniczoną zdolność do czynności prawnych ?
   a) w wieku 5 lat,
   b) w wieku 12 lat,
   c) w wieku 14 lat,
   d) w wieku 19 lat.

2. Jakie rodzaje zdolność do czynności prawnych mamy w polskim prawie cywilnym ?
   a) brak zdolności do czynności prawnych,
   b) ograniczona zdolność do czynności prawnych,
   c) pełna zdolność do czynności prawnych,
   d) wszystkie odpowiedzi są poprawne.

3. W jakim wieku nie mamy zdolności do czynności prawnych ?
   a) w wieku 14 lat,
   b) w wieku 10 lat,
   c) w wieku 17 lat,
   d) w wieku 13,5 lat.

4. Czy mając ograniczoną zdolność do czynności prawnych możesz kupić samochód ?
    a) tak,
    b) nie.

Mam nadzieję, że poradziłeś sobie z tymi pytaniami bez problemu :) Jeśli tak, to pora na kolejną część poradnika.

CZĘŚĆ: II

"Czy jestem bezkarny ?"

AUTOR: Madzia Pagowska IVa

W części I poradnika, mówiliśmy o prawie cywilny, o tym, czym jest zdolność do czynności prawnych oraz, kiedy i w jakim wieku zdolności tej nie mamy w ogóle, jest ona ograniczona albo pełna.

Prawo cywilne to w końcu bardzo ważna część polskiego prawa.

Niemniej ważna jest również ta część, która nazywana jest "prawem karnym".

Żeby móc ustalić odpowiedzialność za tzw. "czyny karalne", musimy powiedzieć sobie co nieco, o przedziale wiekowym młodych ludzi. I tak:

- jeśli drogi obywatelu nie ukończyłeś 13. roku życia i popełniłeś czyn zabroniony, to według polskiego prawa po pierwsze: nie można przypisać Ci winy za popełniony czyn, a po drugie jeśli trafisz do sądu, to Twoje zachowanie będzie traktowane, jako tzw. "przejaw demoralizacji nieletniego" i sąd może zastosować wobec Ciebie określone środki, ale jakie powiem Ci za chwilę.

- jeśli jednak popełniłeś czyn zabroniony po ukończeniu 13. roku życia a przed 17. rokiem życia to podobnie, jak wtedy kiedy nie miałeś 13 lat, mogą być wobec Ciebie zastosowane środki przewidziane w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Ale jeśli ukończyłeś 15. rok życia i swoim zachowaniem pozbawiłeś kolegę, czy koleżankę wzroku, słuchu, czy mowy, to możesz odpowiadać już za swój czyn na zasadach, jakie są określone w Kodeksie karnym, o ile sąd uzna to za zasadne i słuszne, a środki poprawcze bądź wychowawcze okażą się nieskuteczne.

- pomiędzy 17. a 18. rokiem życia, jeśli popełniłeś czyn zabroniony, odpowiadasz drogi czytelniku na zasadach, które wynikają z Kodeksu karnego, a wyjątkowo sąd może wobec Ciebie zastosować środki wychowawcze, lecznicze albo poprawcze.

Jak pewnie zauważyłeś młody obywatelu, prawo karne jest troszkę bardziej skomplikowane niż zdolność do czynności prawnych, o której pisałem Ci w I części poradnika. Nie martw się jednak tym za bardzo, bo gdy będziesz zachowywał się zgodnie z prawem, nic złego Cię nie spotka.

Obiecałem jednak, że wyjaśnię Ci, jakie środki może wobec Ciebie zastosować sąd, gdy popełnisz czyn zabroniony. Poniżej przedstawiam Ci kilka z nich:

- upomnienie,

- obowiązek naprawienia szkody,
- nadzór kuratora,
- umieszczenie w ośrodku kuratorskim,
- umieszczenie w zakładzie poprawczym.

A wiesz, za jakie zachowania mógłbyś być ukarany przez sąd ? Poniżej kilka przykładowych zachowań:

- wulgarne słownictwo,
- wagarowanie,
- ucieczki z domu,
- stosowanie przemocy, agresji,
- palenie papierosów, spożywanie alkoholu,
- zażywania narkotyków,
- udział w sektach.

Na potrzeby poradnika, załóżmy, że jednak popełniłeś jakiś czyn zabroniony (oczywiście wierzę, że taka sytuacja nie będzie miała miejsca), czy wiesz, co wtedy może zrobić Policja?

Pamiętaj, że policjanci mogą wówczas Cię zatrzymać, sfotografować, umieścić w policyjnej izbie dziecka a nawet na polecenie sądu umieścić Cię w schronisku dla nieletnich.

Jeśli pisałem Ci o odpowiedzialnym podejmowaniu decyzji przy podpisywaniu umów i robieniu zakupów za większe pieniądze, musisz być także odpowiedzialnym obywatelem, który nie tylko nie popełnia czynów zabronionych, ale także zdecydowanie sprzeciwia się, jeśli ktoś chce taki czyn popełnić albo namawia Cię do zrobienia czegoś złego.

Czytając to, co pisze, pewnie zastanawiasz się, dlaczego w ogóle Ci o tym mówię, skoro Ty chodzisz do szkoły, później chodzisz na zajęcia pozaszkolne i

uczysz się w domu, albo odpoczywasz, grając w piłkę, czy jeżdżąc na rowerze. Widzisz młody czytelniku, piszę to dlatego, że będąc w szkole, czy na boisku, również możesz zachować się w sposób niezgodny z prawem.

Zdaje sobie sprawę z tego, że między Tobą i twoimi koleżankami, czy kolegami dochodzi do kłótni, czy sprzeczek. Pamiętaj jednak o tym, że siłą nie rozwiążesz wielu problemów, a dodatkowo możesz wpaść w tarapaty. Zamiast używać przemocy wobec innych, krzywdzić innych, zastraszać, wyśmiewać koleżanki i kolegów, czy używać wobec nich wulgarnych słów - lepiej poszukać innych sposobów na rozwiązanie konfliktu.

Jeśli Twoi starsi koledzy, czy koleżanki ze szkoły namawiają Cię do zapalenia papierosa, albo spożycia alkoholu - odmów im. Wyraź swój sprzeciw.

Musisz być czujny. Musisz pamiętać, że każdy przejaw Twojej demoralizacji nie skończy się dla Ciebie dobrze. A po co masz narażać siebie i Twoich rodziców na chodzenie po sądach, czy na Policję?

To od Ciebie zależy to, jaka będzie Twoja przyszłość.

Pamiętasz, jak tłumaczyłem Ci kim jest prawnik? Czy myślisz, że prawnikiem może być osoba, która została skazana? Nie, taka osoba nie będzie prawnikiem - sędzią, prokuratorem, adwokatem, czy notariuszem. Ba! Taka osoba nie będzie także funkcjonariuszem Policji. Zresztą bardzo wiele zawodów wymaga tego, abyś był niekarany.

No dobrze, skoro wiesz już na czym polega odpowiedzialność karna osób nieletnich pozwól, że w kilku słowach powiem Ci o zagrożeniach, jakie płyną z Internetu oraz mediów społecznościowych.

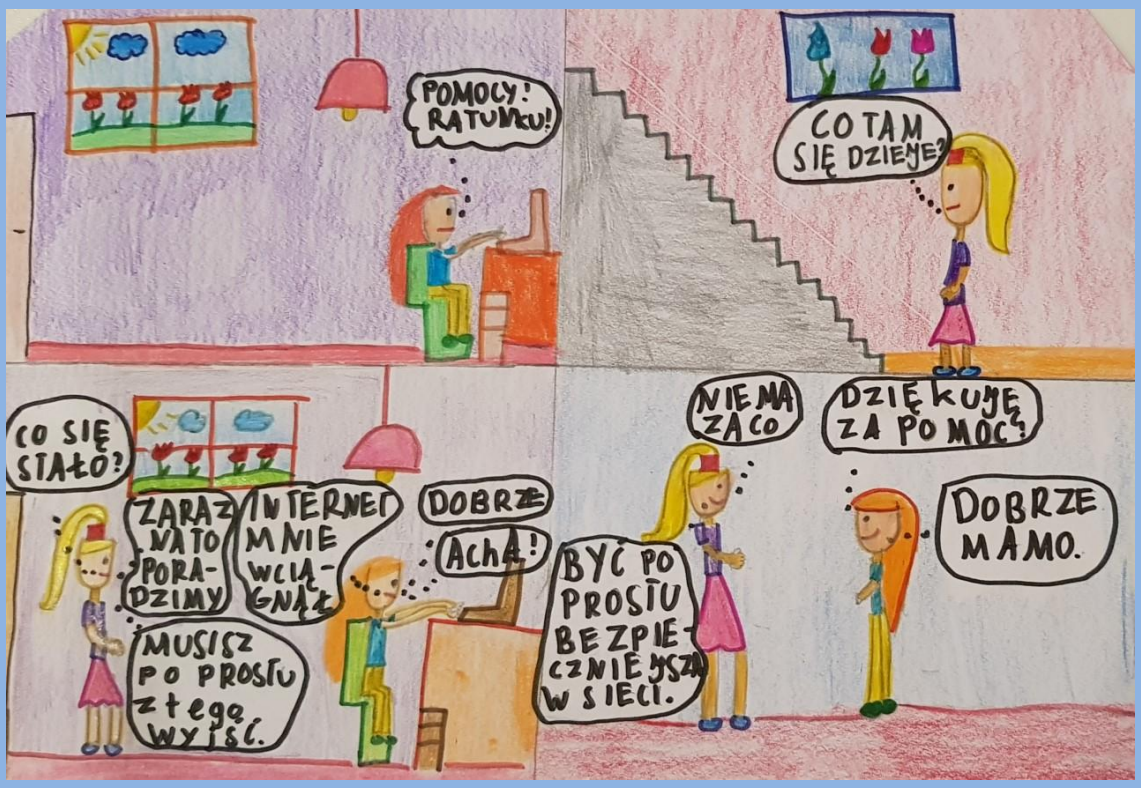

AUTOR: Patrycja Baron Vc

Internet to miejsce, z którego każdego dnia korzystają miliony ludzi na całym Świecie, w tym i ja i pewnie Ty oraz twoi rówieśnicy. Niezbadane granice Internetu dają nam szeroki wachlarz możliwości - przecież w Internecie możemy znaleźć dosłownie wszystko, kupić wszystko i obejrzeć też wszystko. I to nie wszystko. Dzięki Internetowi możemy z kimś porozmawiać, wysłać komuś zdjęcie, czy wysłać jakiś plik.

I nie byłoby pewnie w tym nic złego, gdyby nie fakt, że Internet stał się od pewnego czasu miejscem bardzo niebezpiecznym dla nas wszystkich, w tym również dla Ciebie.

Pewnie myślisz sobie, że nie mam racji. Że jeśli coś skasujesz z Internetu np. wiadomość, czy jakiś plik to nic złego nie może się stać. I tutaj muszę się na chwilę zatrzymać. Przede wszystkim młody czytelniku, musisz pamiętać o tym, że w Internecie nic nie ginie, a Policja i inne służby mają tak nowoczesne narzędzia i systemy, że znajdą dosłownie wszystko.

Największym zagrożeniem, jakie płynie z Internetu, to uzależnienie od niego! Tak jak można uzależnić się od papierosów, czy alkoholu, tak samo możemy uzależnić się od Internetu. Pamiętaj przy tym, że uzależnienie to przecież choroba.

Zdaje sobie sprawę z tego, że komputer, smartfon i Internet są obecnie narzędziami pracy, nauki i rozrywki. Musimy jednak korzystać z nich bardzo umiejętnie i ostrożnie.

Na co musimy zwrócić szczególną uwagę?

- na oszustów w Internecie,
- na niedozwolone treści,
- na prowadzone przez Nas rozmowy z kolegami, koleżankami i innymi osobami,
- na udostępniane treści w formie zdjęć, filmów, czy plików tekstowych,
- na podejrzane wiadomości e-mail, które dostajemy każdego dnia.

Młody czytelniku pamiętaj również, że Twoi rodzice mogą mieć i powinni mieć wgląd do Twojego telefonu, tableta, smartfona, czy laptopa, aby czuwać nad Twoim bezpieczeństwem. Może zdarzyć się bowiem tak, że nie będziesz świadomy tego, co przed chwilą zrobiłeś i dzięki odpowiedzialnemu podejściu Twoich rodziców unikniesz złych konsekwencji.

Internet oraz znajdujące się w nim treści są pod stałą kontrolą takich organów, jak np. Policja. Policjanci też czuwają nad Twoim bezpieczeństwem. Dbają o to, aby w sieci było jak najmniej treści, które są niezgodne z prawem lub są zakazane.

Na potrzeby poradnika oraz specjalnie dla Ciebie, postanowiłem podzielić zagrożenia w Internecie na trzy kategorie, dzięki czemu - mam nadzieję - będziesz umiał odpowiedzialnie korzystać z Internetu. Pamiętaj, że "kto pyta, nie błądzi". Jeśli tylko nie będziesz czegoś pewien, zapytaj swoich Rodziców, nauczyciela w szkole, czy to co chcesz zrobić, albo to co oglądasz jest dozwolone. Dzięki temu nie narazisz siebie i również swoich rodziców na odpowiedzialność za niewłaściwe, niezgodne z prawem zachowanie.
No dobrze, przejdźmy teraz do tych 3 kategorii zagrożeń, z którymi możesz spotkać się w Internecie.

1. Nieodpowiednie treści:

   - do tej kategorii zaliczymy wszystkie te materiały w Internecie, które dotyczą pornografii, zażywania narkotyków, przemocy, czy rasizmu.

   Domyślam się, że jesteś świadomym użytkownikiem Internetu i wiesz, jak odróżnić treści pornograficzne, treści dotyczące przemocy oraz zażywania narkotyków, ale czy wiesz czym jest rasizm?

   Rasizm - to tzw. dyskryminacja rasowa. Jeśli obrażasz kogoś za to, że np. jest z Afryki, czy Azji, to właśnie jest rasizm. Ale rasizmem będzie także wywyższanie siebie i swojego pochodzenia ponad pochodzenie innych osób np. z innych krajów.

   Pamiętaj drogi czytelniku, że jeśli zobaczysz w Internecie treści niedozwolone, to nie zagłębiaj się w nie, poinformuj rodziców, że takie treści widziałeś, abyś w przyszłości uniknął Ty albo Twoi rodzice negatywnych konsekwencji. Czasami może zdarzyć się tak, że treści, które oglądałeś są kontrolowane przez Policję. I wtedy, jeśli Policja dostanie informację, że na komputerze, czy innym urządzeniu w Twoim

domu, ktoś takie treści oglądał albo je udostępniał, to wówczas policjanci będą mogli dokonać kontroli tych działań.

Dlatego, młody obywatelu, pamiętaj, że to co zobaczysz w Internecie, nie ginie w sieci. I jeśli widzisz nieodpowiednie treści, zgłoś to osobie dorosłej - rodzicowi albo nauczycielowi w szkole.

2. Niebezpieczne kontakty

Czy zawsze wiesz kto jest Twoim rozmówcą po drugiej stronie monitora? Czy masz pewność, że osoba po drugiej stronie nie ma złych intencji wobec Ciebie?
Jeśli nie masz takiej pewności, musisz być bardzo ostrożny. Może się bowiem zdarzyć, że osoba po drugiej stronie ma bardzo złe zamiary wobec Ciebie. Może to być osoba, która chce Cię oszukać, albo wykorzystać.

Niestety, żyjemy obecnie w czasach, w których młodzi ludzie narażeni są w szczególności na bardzo niebezpieczne zjawisko, jakim jest pedofilia. Czy wiesz, kiedy możesz mieć do czynienia z pedofilią ? Wiesz czym jest pedofilia tak w ogóle?

Pedofilia - to nakłanianie osób nieletnich do oglądania treści pornograficznych, treści erotycznych, to także zmuszanie nieletnich do kontaktów fizycznych z osobą dorosłą.

Co to oznacza ?

Jeśli Twój rozmówca po drugiej stronie, jest osobą dorosłą i np. wysyła Ci materiały pornograficzne, już wtedy mamy do czynienia z pedofilią. MUSISZ to koniecznie zgłosić-twojemu rodzicowi, a jeśli jesteś akurat w

szkole - nauczycielowi. Nie bój się powiedzieć o tym, co się stało, pamiętaj że dzięki Twojemu bohaterskiemu zachowaniu, możesz uchronić inne dzieci przed niebezpieczeństwem ze strony osoby, która dopuszcza się tego czynu zabronionego.

Pamiętaj, zanim będziesz z kimkolwiek prowadzić rozmowę za pośrednictwem Internetu, szczególnie jeśli nie będziesz znał tej osoby - staraj się unikać takich rozmów, nie podawaj tej osobie, gdzie mieszkasz, ile masz lat, skąd jesteś i jak się nazywasz. Nie wiesz bowiem, jakie ta osoba może mieć intencje i nie wiesz, co planuje zrobić.

W Internecie musisz być tak samo ostrożny, jak wtedy, kiedy idziesz ulicą. Czasami trzeba się kilka razy zastanowić, zanim zrobi się następny krok. W Internecie jest dokładnie tak samo - zanim wejdziesz na stronę internetową przeznaczoną wyłącznie dla osób dorosłych, jeśli będziesz chciał nawiązać kontakt z osobą, której nie znasz albo powiedzieć bądź napisać nieznajomemu kim jesteś, gdzie mieszkasz i ile masz lat - zastanów się nad tym dwa razy, bo konsekwencje Twojego zachowania mogą być bardzo złe, a odczujesz je nie tylko Ty, ale także Twoi rodzice, rodzina, a nawet koleżanki i koledzy ze szkoły.

3. Cyberprzemoc

Kiedy zacząłem pisać ten poradnik, zastanawiałem się młody człowieku, czy wiesz, czym jest tzw. "cyberprzemoc"? Pomyślałem sobie - z jednej strony - na pewno biegle śmigasz po Internecie, więc z pewnością i to pojęcie znasz, ale - z drugiej strony - o cyberprzemocy tak naprawdę niewiele wiedzą nawet niektóre osoby dorosłe, więc kilka informacji na ten temat na pewno Ci się przyda.

Czym jest zatem cyberprzemoc:

- to agresja werbalna (słowna),
- to zamieszczanie kompromitujących treści,
- to tworzenie specjalnych stron, aby kogoś poniżyć, czy obrazić.

To po kolei.

Jeśli przez Internet będziesz obrażał jakiegoś kolegę, czy koleżankę, kierując do nich obraźliwe słowa, albo jakimiś słowami zastraszasz ich, grozisz im - choć pewnie wydaje Ci się to niegroźna - to właśnie dopuściłeś się tzw. cyberprzemocy.

Jeśli w Twoje ręce z różnych powodów wpadnie kompromitujące zdjęcie Twojej koleżanki czy kolegi, albo kompromitujący filmik i zamieścisz ten materiał w Internecie i jeszcze dodatkowo dopuścisz do tego, że ktoś będzie mógł ten materiał oglądać to również - mimo, że może wydawać Ci się to śmieszne - zrobiłeś coś, co nazywane jest cyberprzemocą.

A teraz przykład z życia wzięty:
- jeśli wraz z rówieśnikami stworzyliście na Messengerze, czy Facebook'u grupę, w której wszyscy obrażacie waszego wspólnego kolegę albo koleżankę, wyzywając tę osobę, publikując kompromitujące ją materiały, to dopuszczacie się przemocy w Internecie, czyli cyberprzemocy.

W każdym razie, jeśli jesteś drogi czytelniku, świadkiem takiego zachowania, bądź wiesz, że ktoś planuje się w taki sposób zachować i komuś z tego powodu może stać się krzywda, MUSISZ koniecznie, powiadomić o tym albo swojego rodzica albo nauczyciela w szkole. Twoje zachowanie może uchronić jedną albo nawet kilka osób od skutków przemocy, która mogła być stosowana wobec nich.

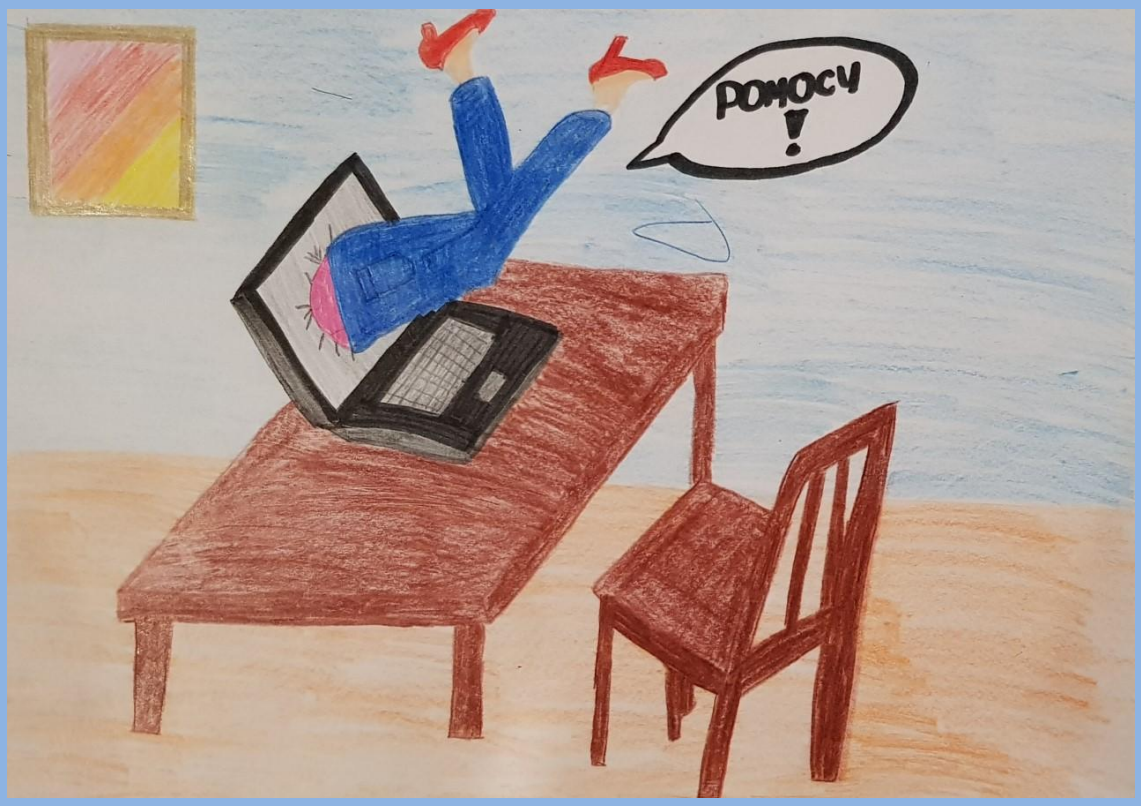

AUTOR: Marta Klimczyk klasa VI

CZĘŚĆ: III

"A może praca zamiast szkoły ?"

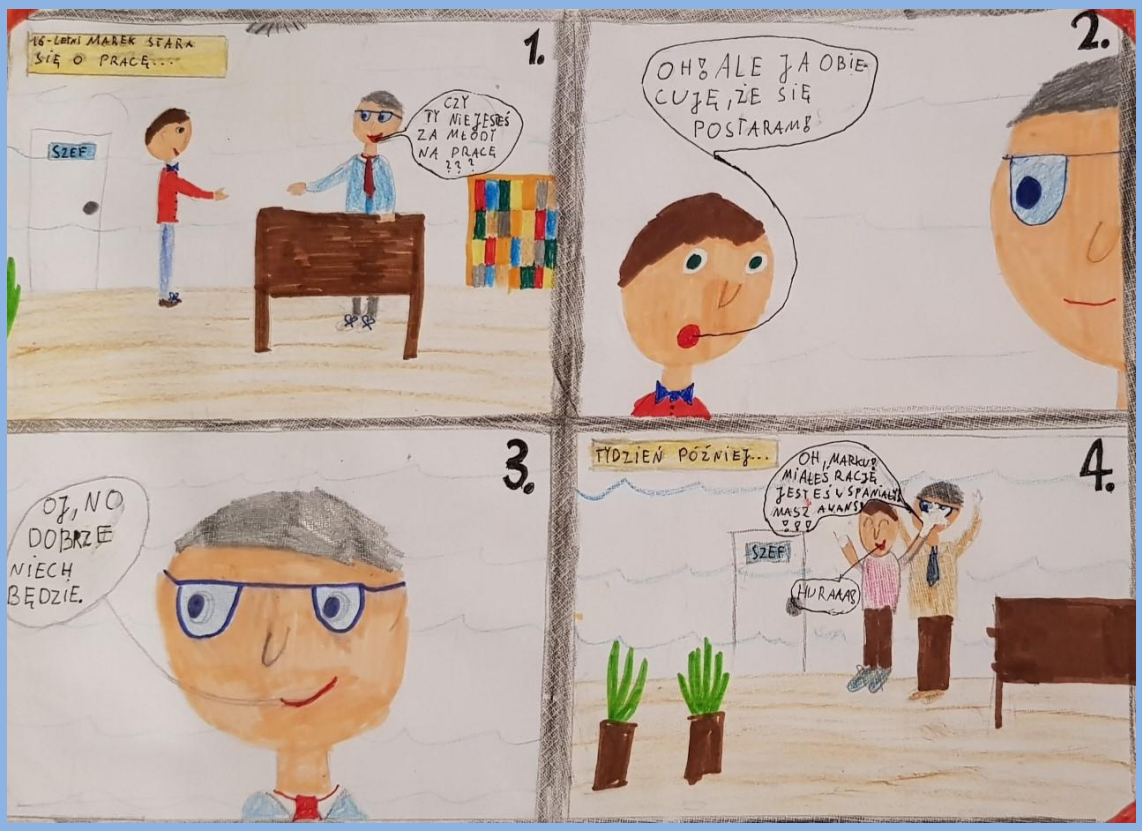

AUTOR: Ola Woch klasa Va

Kochany czytelniku, to już ostatnia część naszego poradnika, ale nie martw się, jeśli tylko będziesz chciał dowiedzieć się czegoś więcej o prawie, w Twojej szkole na pewno można zorganizować spotkania z prawnikiem, który opowie Ci jeszcze więcej.

Czy mając 10 lat możesz iść do pracy?
Czy możesz wtedy porzucić szkołę?

Już spieszę z odpowiedzią. Nie, nie możesz w wieku 10 lat iść do pracy i nie możesz w tym wieku porzucić szkoły. Pewnie zapytasz dlaczego?

A no dlatego, że na wszystko w życiu przyjdzie czas, najpierw jest czas na naukę a później na pracę. Dlatego też, w tej części poradnika opowiem Ci trochę o tym, jak to jest z tą pierwszą pracą, kiedy możesz iść do pracy i czym jest obowiązek szkolny i co się z nim wiąże.

Zacznijmy od obowiązku szkolnego.

Wiesz, co to takiego?

Obowiązek szkolny, rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat, oraz trwa do ukończenia szkoły podstawowej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 18. roku życia.

Obowiązek szkolny różni się jednak od obowiązku nauki. Nauka jest obowiązkowa do ukończenia 18. roku życia.

Co to oznacza?

Drogi czytelniku Twoim obowiązkiem jest kontynuowanie nauki (kształcenia) do 18. roku życia. Nie oznacza to jednak, że kiedy skończysz 18. rok życia, to przestajesz się uczyć i rozwijać. Pamiętaj, że człowiek uczy się całe życie i przez cały czas poznaje coś nowego, odkrywa nowe miejsca i zdobywa coraz to nowsze umiejętności.

Twoim obowiązkiem jest także obowiązek chodzenia do szkoły, aż do ukończenia szkoły podstawowej (kiedyś do ukończenia gimnazjum), jednak nie dłużej niż do 18. roku życia.

To z kolei oznacza, że po ukończeniu szkoły podstawowej, nie masz obowiązku chodzenia do szkoły, ale masz obowiązek nauki. Uczyć można się bowiem również w innych miejscach niż szkoła ogólnokształcąca, czy technikum.

Zapewne, kiedy czytasz o obowiązku szkolnym i obowiązku nauki, to zastanawiasz się, jak to jest możliwe, że nie kończąc 18. roku życia będziesz mógł pracować.

Przejdźmy zatem teraz do pracy osób niepełnoletnich.

Na potrzeby poradnika oraz dla lepszego zrozumienia przez Ciebie o czym będę pisał, w pierwszej kolejności musimy rozróżnić sobie pracę osoby niepełnoletniej, która nie skończyła 16. roku życia i która skończyła już 15 lat.

Wiem, że może dziwić Cię podział kategorii wiekowej na osoby, które nie skończyły 16 lat oraz te, które skończyły 15 lat. Jest to nowość w polskim prawie pracy. Obowiązuje od 1 września 2018 roku.

Ale po kolei.

Jeśli nie skończyłeś 16 lat, wykonywanie pracy lub innych zajęć zarobkowych przez Ciebie jest możliwe wyłącznie na rzecz podmiotu prowadzącego działalność kulturalną, artystyczną, sportową lub reklamową i wymaga uprzedniej zgody Twojego przedstawiciela ustawowego lub opiekuna, a także zezwolenia właściwego inspektora pracy.

Jak widzisz, nie jest to takie proste, jakby mogło się wydawać.

Oznacza to, że jeśli chcesz pracować, a nie skończyłeś 16 lat, to:

- Twój rodzic albo opiekun musi wyrazić na to zgodę,
- zezwolić Ci na pracę musi również inspektor pracy,
- możesz pracować wyłącznie na rzecz podmiotu prowadzącego działalność kulturalną, artystyczną, sportową lub reklamową.

Domyślam się, że o ile dwa pierwsze warunki są jasne, o tyle pewnie głowisz się nad tym, czym jest ten podmiot prowadzący działalność kulturalną, artystyczną, sportową lub reklamową.

Już wyjaśniam.
Taki podmiot może np. organizować próby i występy do przedstawień teatralnych, operowych, sesje na planie zdjęciowym, czy do reklam. Mogą to być także różne stowarzyszenia albo fundacje, które zajmują się wspieraniem kultury, artystów, sportu.

Jeśli będziesz chciał pracować nie mając 16 lat, to będziesz musiał znaleźć takie miejsce, które np. będzie organizowało sesje zdjęciowe, castingi do reklam, filmów, czy przedstawień teatralnych i innych.

Musisz przy tym pamiętać, że nawet jeśli spełnisz te warunki, o których napisałem Ci wyżej, inspektor pracy może nie wyrazić zgody na Twoją pracę, jeśli przez to będziesz zaniedbywał obowiązek szkolny i obowiązek nauki. Te dwa obowiązki mają pierwszeństwo przed decyzją inspektora pracy.

Zresztą czy zaczynanie pracy w tak młodym wieku to dobry wybór ?

Ja uważam, że na wszystko w życiu przyjdzie czas. Najpierw nauka a później praca.

Pamiętaj też, że możesz udzielać się np. jako wolontariusz. Dzięki temu będziesz poznawał nowych ludzi i nabywał nowe umiejętności.

A teraz zajmijmy się podjęciem przez Ciebie pracy po ukończeniu 16. roku życia.

W polskim prawie pracy mowa jest o tym, że młodocianym jest osoba, która ukończyła 15. rok życia i nie przekroczyła 18 lat. Podstawowym obowiązkiem, dzięki któremu będziesz mógł po ukończeniu 15. roku życia pracować jest ukończenie co najmniej ośmioletniej szkoły podstawowej oraz przedstawienie świadectwa lekarskiego, że praca którą będziesz chciał wykonywać nie zagraża Twojemu życiu i zdrowiu.

Ważne jest również to, że praca którą mógłbyś wykonywać musi być tzw. pracą lekką.

Praca lekka to taka, która nie narazi Twojego zdrowia i życia na zagrożenie. To też taka praca, która nie będzie dla Ciebie zbyt trudna i wymagająca.

Dlatego w tak młodym wieku nie będziesz mógł pracować np. na budowie.

Musisz również pamiętać o tym, że jeśli jesteś tzw. młodocianym i nie masz kwalifikacji zawodowych do wykonywania określonej pracy, to może być zatrudniony tylko w celu tzw. przygotowania zawodowego.

Przygotowanie zawodowe polega na tym, że krok po kroku uczysz się wykonywać określoną pracę, do której samodzielnego wykonywania konieczne jest to, abyś uzyskał odpowiednie kwalifikacje zawodowe.

Jeśli masz odpowiednie kwalifikacje zawodowe wówczas możesz pracować, ale w ramach pracy możesz wykonywać tylko prace lekkie, czyli te, o których pisałem Ci powyżej.

Pamiętaj również, że podjęcie pracy nie może utrudniać Ci obowiązku szkolnego i obowiązku nauki. Oznacza to, że jeśli obowiązki te będą zagrożone, wówczas koniecznym będzie zrezygnowanie z pracy i powrócenie do odpowiedniego procesu kształcenia.

A czy wiesz ile godzin w ciągu jednej doby możesz pracować ?

Do chwili ukończenia przez Ciebie 16. roku życia nie możesz pracować więcej, niż 6 godzin na dobę. Jeśli jednak ukończyłeś już 16. rok życia, wówczas nie możesz w ciągu doby pracować więcej, niż 8 godzin.

Pamiętaj również o tym, że w wieku młodocianym nie możesz pracować w godzinach nadliczbowych oraz w porze nocnej tj. pomiędzy 22.00 a 6.00.

W każdym razie, pamiętaj o tym, że mimo młodego wieku masz możliwość podjęcia pracy, ale dla Ciebie przede wszystkim najważniejsza powinna być szkoła i nauka. Na pracę przyjdzie jeszcze czas i nie musisz się do tego spieszyć.

Pamiętaj też o możliwości zaangażowania się w wolontariat. Pracując, jako wolontariusz możesz pomagać różnym osobom, brać udział w wielu fajnych wydarzeniach sportowych, kulturalnych oraz artystycznych.

KONIEC

To już niestety koniec poradnika, który przygotowałem specjalnie dla Ciebie. Mam nadzieje, że udało mi się wytłumaczyć Ci czym jest zdolność do czynności prawnych, jak wygląda Twoja odpowiedzialność, jeśli popełnisz czyn zabroniony oraz co dzieje się wtedy, kiedy będziesz chciał iść do pracy mimo młodego wieku.

Ten poradnik stworzyłem właśnie po to, abyś już od najmłodszych lat był naprawdę świadomym obywatelem a wiedzę, którą dzięki temu poradnikowi posiądziesz, możesz i nawet powinieneś przekazać swoim koleżankom i kolegom.

Pamiętaj też, że fajnie byłoby gdyby w Twojej szkole udało się zorganizować spotkanie z prawnikiem. Dzięki temu na żywo będziecie mogli porozmawiać na tematy nie tylko związane z prawem cywilnym, prawem karnym, czy prawem pracy.

Mam nadzieje, że będziesz odpowiedzialnie przestrzegał tego, co napisałem w każdej części poradnika. Dzięki temu będziesz „dorosłym" obywatelem mimo młodego wieku, który świadomie będzie kroczył przez życie.